

de Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD VAN DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Bijbels Beschouwd: Juist die ene stem

2 Alleen door
het bloed

6 Het belang van de leerdienst
Serie: De leerdienst

12 Voor Zijn tegenstanders
Serie: De biddende Borg

ALLEEN DOOR HET BLOED

*‘Want waarlijk,
Hij neemt de
engelen niet
aan, maar
Hij neemt het
zaad Abrahams
aan; waarom
Hij in alles den
broederen moest
gelijk worden, (...)’*

Hebreeën 2:16 en 17

‘De Heere heeft de mens een weinig minder gemaakt dan de engelen.’ Paulus citeert hier Psalm 8 in vers 6 en 7. Maar zo is het ook met Christus. Hij kwam naar deze aarde en stelde Zichzelf daarmee onder de engelen. Hij nam de engelen niet aan, maar het zaad Abrahams! (vers 16). Dát is een groot wonder!

We weten dat engelen gediens-
stige geesten zijn die God dag en
nacht dienen. We weten ook dat
een deel van de engelen geval-
len is en uit de hemel gestoten
werden in de eeuwige dood.
Maar ook de mens is gevallen.
De Heere had zowel de gevallen
engelen (de duivel) als de mens in
de doodstaat kunnen laten liggen
waarin ze zichzelf geworpen
hebben. Maar nu heeft Christus
het zaad Abrahams áángenomen.
Wat een wonder!

De Zoon van God is gekomen
naar deze onder de vloek liggende
aarde om bitter te lijden en te
sterven. Om mensen te redden
van het eeuwige verderf, maar
Hij heeft de gevallen engelen in
hun verloren staat laten liggen.
Waarom? Omdat dat móést!
Dat moest naar het welbehagen
van de Vader. Dat moest omdat
het anders voor eeuwig kwijt was.
Dat moest om de zonden te ver-
zoenen. ‘Hij moest de broederen
in alles gelijk worden’, zo lezen we
in vers 17.

IN ALLES GELIJK WORDEN

Als God het zaad Abrahams niet
had aangenomen, was het kwijt.
Dan kon er geen mens gered
worden van het verderf. Er was
ook geen mens die de toorn Gods
over de zonde dragen kon. Maar
de menselijke natuur die gezon-
digd had, moest wel betalen voor
de schuld. Om de zonden te ver-
zoenen, moest de Zoon van God
als mens lijden en sterven in de
plaats van Zijn kinderen. Het was
dan ook noodzakelijk. ‘Hij moest
de broederen in alles gelijk
worden, opdat Hij een barmhartig
en getrouw Hogepriester zou zijn
in de dingen die bij God te doen
waren, om de zonden des volks te
verzoenen’ (vers 17).

Paulus roept hier het beeld op van
de Grote Verzoendag. Dat was de
enige dag van het jaar waarop de
hogepriester het heilige der heili-
gen binnen mocht gaan in de cere-
moniële eredienst. Dan werd het
voorhangsel opzijgeschoven en
mocht hij komen op de plaats waar
de ark stond. Waar God woonde.
Hij kwam daar dan met een schaal

met offerbloed. Zonder dat bloed bleef het voorhangsel gesloten. Zo is het ook bij de mens. De toegang tot God is voor ons na de val in Adam hermetisch gesloten. We hebben de hemelpoort in het nachtslot geworpen in het paradijs en kunnen deze nooit meer zelf openen.

OP DE LEERSCHOOL

Dat is wat een wedergeboren ziel ook leert op de leerschool van Koning Jezus. Daar op de leerschool van de hoogste Profeet en Leraar ter gerechtigheid leren ze dat al hun pogingen om tot God terug te keren op niets uitlopen. Dat al hun goede werken, tranen en goede voornemens te kort zijn. Dat ze niets hebben om te betalen. Ja, dat het rechtvaardig is als de Heere ze voor eeuwig buiten laat staan.

Maar kijk eens! Het voorhangsel gaat open! Op de Grote Verzoendag mocht de hogepriester wél naar binnen. Maar hoe kan dat? God is toch een verterend vuur en een eeuwige gloed bij wie niemand wonen kan? Ja, dat is waar. Maar kijk! De hogepriester heeft bloed bij zich. Dat bloed sprengde hij op het verzoendeksel waar de wet onder lag. Bloed! Daar gaat het om. Alleen door dat bloed kon hij ingaan.

TOEGANG ONTSLOTEN

Wel, zo is nu ook de Hogepriester Christus na Zijn lijden, sterven en opstanding het heilige, de hemel, ingegaan met Zijn bloed. Daar heeft de dierbare Borg en Middelaar nu een toegang ontsloten voor diep gevallen Adamskinderen. Niet voor engelen, maar wél voor gevallen mensen. Dat is groot!

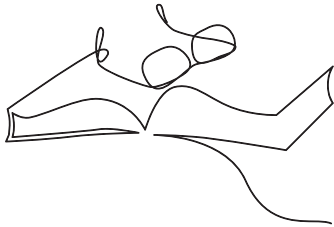
De Grote Verzoendag bepaalt ons zo bij een volk dat schuldig staat tegenover God. Ze hebben zoveel zonden gedaan. En al die zonden hebben verzoening nodig. Bloed! Dat heeft u ook nodig. Dat heb ik nodig. Dat hebben we allemaal onmisbaar nodig. Maar dat kan ook! Dat kan voor de voorname der zondaren. Er ís bloed! En het is genoegzaam bloed. Kijk maar. Hij is de Hogepriester Die de broeders in alles gelijk geworden is. Hij heeft niet de engelen aangenomen, maar het zaad Abrahams. Hij gaf Zijn leven en heeft Zichzelf geofferd. Daar heeft bloed gevloeid tot verzoening. Dat bloed vloeide al bij de besnijdenis. Toen de doornenkroon op het hoofd van de Borg gedrukt werd, vloeide er bloed. Bloed vloeide er als een zeer overvloedige fontein op de vloekheuvel van Golgotha. O, dierbare Borg!

BEMINNELIJK VORST

Wat een wonder als we het mogen leren dat onze wegen doodlopende wegen zijn. Dat er alleen leven mogelijk is in het bloed van een Ander. Daar wordt deze Borg zó noodzakelijk, maar ook zó dierbaar en beminnelijk, dat ze het gaan uitjubelen: 'Beminnelijk Vorst, Uw schoonheid, hoog te loven, gaat al het schoon der mensen ver te boven'.

*Als God
het zaad
Abrahams
niet had
aangenomen,
was het kwijt.*

JUIST DIE ENE STEM

Het is alweer een paar verkiezingen geleden, maar ik herinner het me als de dag van gisteren. Als gevolg van 1 (zegge één) stem kreeg de PvdA in Veenendaal een extra zetel. En de SGP liep die ene zetel mis.

Het gaat toch vooral en vooreerst om de waarden en normen, gevoed vanuit Gods Woord.

Reden genoeg om het eens te hebben over die ene stem. Juist die ene stem, uw stem dus, kan het verschil maken. Lang niet iedereen heeft dat in de gaten, blijkbaar. Immers, het percentage kiezers dat daadwerkelijk naar de stembus gaat, ligt bij de gemeenteraadsverkiezingen beduidend lager dan bij de landelijke verkiezingen. Daar is geen bezwaar tegen als de thuisblijvende kiezer geen SGP zou stemmen. Maar voor een SGP'er is het (toch?) ondenkbaar om zijn of haar stem verloren te laten gaan. Want juist die ene stem telt!

MONDIGE BURGER

Trouwens, je zult maar gemeenteraadslid zijn, of wethouder. De berichten in de media laten

zien dat plaatselijke politici regelmatig worden belaagd en belasterd. En dat terwijl ze er proberen te zijn voor de lokale bevolking, terwijl ze voor enorm moeilijke dilemma's gesteld worden, terwijl ze daar op integere wijze keuzes in maken, terwijl ze hun nek uitsteken in het publieke debat. Lekker makkelijk om vanaf de zijlijn te vertellen wat ze hadden moeten zeggen, of waar ze vóór of juist tegen hadden moeten stemmen. Daar komt nog iets bij. Blijkbaar vinden we het ook geweldig als raadsleden (of Kamerleden) mondiger worden, liefst op harde toon. Juist die harde toon wordt gekoppeld aan sterk leiderschap, waarbij voorbijgegaan wordt aan de uitgangspunten van die betreffende sterke leiders. In de loop der jaren zag je dat ook mensen uit onze achterban om die reden gecharmeerd waren van Pim Fortuijn, later van Wilders, van Baudet, of tegenwoordig van Lidewij de Vos. En ja, dat waren of zijn politici met een radde tong, soms met rauwe taal, en ze leggen vaak de vinger op een zere plek. Maar er is toch meer wat telt? Het gaat toch vooral en vooreerst om de waarden en normen, gevoed vanuit Gods Woord.

Daarom is juist die ene stem van belang, die vanuit dat beginsel spreekt in de gemeenteraad. Ook al wordt dat lang niet door iedereen gewaardeerd. Dat blijkt soms uit de stroom van mails

of berichten via de app, of nog gemakkelijker, via social media. Via die route worden bedreigingen geuit en worden raadsleden uitgenodigd voor van alles en nog wat.

DIENSTBAAR

En toch, en toch! Heel veel mensen zijn opnieuw bereid gevonden om op de kieslijsten te staan voor de verkiezingen van 18 maart. Het is immers prachtig om dienstbaar te zijn aan je eigen omgeving! Een dienstbaarheid die veel vraagt van de personen zelf, maar ook van het thuisfront. Voor raadsleden, of burgerraadsleden, komt er heel wat kijken. Want het blijft niet bij die ene raadsvergadering per maand. Er komt veel meer bij kijken. Commissievergaderingen zijn er aan de lopende band, ze zijn te vinden in de wijken of op werkbezoeken. Om nog maar te zwijgen over de stapels (digitale) stukken die moeten worden doorgenomen. Alles ten dienste van de plaatselijke burgerij, de ondernemers, de scholen en de samenleving als geheel.

BEËDIGD

Nog een paar dagen, en dan is het zover. Dan mag u die ene stem gaan uitbrengen. Op hoop van zegen. Het is en blijft een spannende avond, want juist die ene stem, die van u, telt mee! En daarna gaat er een andere stem spreken, namelijk van degene die als raadslid is gekozen. Als de nieuwe gemeenteraad wordt geïnstalleerd, klinkt

Voor een SGP'er moet het ondenkbaar zijn om een stem verloren te laten gaan.

In de rubriek Meelezen lezen we dit jaar delen uit het boek "De godvruchtige avondmaalganger" van Petrus Immens (1664-1720). Immens was vanaf 1697 tot aan zijn overlijden predikant in Middelburg.

DE GODVRUCHTIGE AVONDMAALGANGER

HOOFDSTUK 3

Over de zekerheid als een vrucht van het zaligmakende geloof

OPWEKKING

Ieder mens schept er behagen in veel te weten en tot kennis van zaken te komen, vooral als het om dingen gaat waar zijn geluk in het hier en nu en zijn tijdelijk voordeel mee verbonden zijn. Als hij een onzekere hoop koestert om de erfgenaam te worden van een groot bezit, hoeveel moeite doet hij er dan niet voor en wat verlangt hij er niet naar om te weten te komen of zijn naam in het testament staat. Als men zó bezig is met tijdelijke zaken, zou zo'n zeker weten voor uw ziel dan niet aangenaam zijn? Daarmee zijn immers uw geestelijk geluk en voordeel en uw geestelijke vreugde gemoeid? Bedenk dat het hier gaat om uw eeuwige bestemming, zaligheid of rampzaligheid, geluk of ongeluk.

Het is waar: als u maar écht gelooft, zult u in de hemel komen, ook al hebt u geen zekerheid. Maar als u altijd met veel droeve zorg en treurend uw weg gaat, kan de hemel u hier op aarde dan wel zoveel blijdschap geven? Kan dat wel een goede prikkel zijn voor uw verlangen naar de hemel? Ieder mens is ertoe geneigd om tevreden, getroost en in aangename rust te leven. Welnu, als ook u dat wilt, is dit de weg! Want wat kan nu méér tot troost zijn dan te mogen beseffen dat u hier al op aarde deel mag hebben aan God, Die de Algenoegzame is? Ik mag met blijdschap aan de dood denken, want in mijn sterven zal mijn geluk volkomen worden.

BELEMMERINGEN

Van *Gods kant* gezien behaagt het de Heere Zijn vrijmacht te tonen in het uitdelen van genade. Het behaagt Hem de een met veel licht en blijdschap te leiden en de ander in een weg van veel duisternis en benauwdheid, zonder dat Hij Zich rekenschap geeft van al Zijn daden. Hierin moet men Zijn weg aanbidden zonder zich ertegen te verzetten. God wil Zijn kinderen er nederig en klein door houden, opdat ze zich niet zouden verheffen op de ontvangen genade.

Zo zien we dat God wijze en heilige redenen heeft, maar ook aan de *kant van Gods kinderen* zijn er oorzaken. Zij zijn dikwijls zélf de oorzaak van hun twijfelmoedigheid. Ze oefenen zich immers niet voldoende in de kennis van de Bijbelse waarheid, waardoor ze geen juist begrip hebben van het geloof, van de aard van de zekerheid en van andere zaken. Daardoor raken ze aan het twijfelen, terwijl ze zichzelf uit veel moeilijkheden zouden kunnen redden als ze méér kennis zouden hebben.

MIDDELEN

Als uw onkunde een oorzaak is van uw twijfelmoedigheid, streef er dan naar dat u een helder, juist en nauwkeurig zicht krijgt op de geloofswaarden, vooral wat betreft het wezen van het geloof en de zekerheid daarvan. U beoefent menigmaal uw geloof, maar u beseft het niet omdat u niet weet wat de wezenlijke aard en daad van het geloof is.

► wordt vervolgd

elke stem even helemaal apart. Elk raadslid laat zijn stem horen, en wel als antwoord op de volgende woorden:

'Ik zweer (of: Ik beloof) dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van de raad naar eer en geweten zal vervullen'.

En dan volgt het antwoord. Steeds vaker met de woorden 'Dat verklaar en beloof ik'. Dat is toch wel erg armoedig, als je het van jezelf moet verwachten. Het is vooral te hopen dat veel stemmen gaan klinken die in diepe afhankelijkheid mogen gaan uitspreken: 'Zo waarlijk helpe mij God almachtig!' Die politici verdienen onze volledige steun. Met ons meelevende en met ons gebed. En natuurlijk ook met uw stem!

HET BELANG VAN DE LEERDIENST

De ondertitel van onze Heidelbergse Catechismus luidt: 'Onderwijzing in de christelijke leer'. Ieder in de gemeente moet immers onderwijs ontvangen. Dat is de uitdrukkelijke opdracht van de Zaligmaker na Zijn opstanding: '... onderwijst alle volkeren (...), lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb' (Matth. 28:19).

Bij het geven en ontvangen van onderwijs is regelmaat van groot belang. Dat wordt ook uitgedrukt door het bevel in Deuteronomium 6 vers 7 om 'in te scherpen'. Dat wil zeggen: met een scherp voorwerp (Gods Woord) bezig blijven om in te griffen in iets wat hard is (ons hart), zodanig dat het er niet meer uitgaat. Dit inscherpen is de weg waarin de Heilige Geest wil werken de waarachtige bekering tot God, en de weg waarin Hij wil planten en oefenen het ware geloof in Christus Jezus. Want genade wordt altijd middellijk gewerkt en gesterkt.

HEILZAME STRUCTUUR

Het zal duidelijk zijn waarom 'de onderwijzing in de christelijke leer' onze aandacht dubbel en dwars verdient. Want ons 'leer- en troostboek' is een grote zegen in de kerk van Nederland gebleken. We worden meegenomen door de hele Heilige Schrift, aan de hand van de voor ieder noodzakelijke, enige troost in leven en sterven. Geen van de 52 Zondagen is hetzelfde. Er zit een heilzame structuur in van het doorgaande onderwijs in ellende, verlossing en dankbaarheid, met als rode draad: wedergeboorte (Zondag 3), het ware geloof Zondag 7), de rechtvaardiging van de goddeloze (Zondag 23) en de waarachtige

bekering (Zondag 33). Steeds ligt de spits op het hart van de hoorder: 'Wat is uw enige toost? Waaruit kent gij uw ellende? Waaruit weet gij dat? Wat nut u? Wat leert ons? Wat troost u? Enzovoort.

Deze didactische aanpak laat zien wat elke prediking moet zijn: voorwerpelijk onderwerpelijk. Dat wil zeggen: de bediening van het Woord op het *blad* van de Bijbel, en vervolgens het Woord in het *hart* van een zondaar. Het gaat elke zondag om de noodzakelijke onderwijzing tot persoonlijke troost, met een heel onderscheiden spits, naar de mate van de genade die in Christus Jezus is.

Ons troostboek is nergens eenzijdig, het vertolkt het doorgaande Geesteswerk in het hart. De trouw aan de Schrift is in de Catechismus werkelijk indrukwekkend. Tel maar na hoeveel Schriftverwijzingen onder elk antwoord staan. Die Schriftbewijzen zijn eigenlijk de preekstof. De Schriftverkondiging wordt aangeboden 'naar de orde van ons troostboek'. Die orde is (slechts) de vorm van de onderwijzing, de inhoud is en blijft de Bijbelse leer. We preken niet een belijdenisgeschrift uit 1563, maar de geïnspireerde Heilige Schrift, zoals onze vaders dat hebben bijeen gelezen uit het Woord Gods, met de spits op het hart van iedere hoorder. De tekst van ons

troostboek is dus weliswaar niet geïnspireerd, maar spreekt wel eerbiedig en trouw het Woord na.

AANLEIDING

Er is dus een gradueel verschil tussen de tekst van ons troostboek en de Heilige Schrift, maar geen wezenlijk principieel verschil. Dat houdt dan dus ook in dat we met de tekst van dit belijdenisgeschrift van de Kerk der eeuwen niet alles mogen doen, laat staan er slordig of willekeurig mee omgaan. Dit geldt de prediker die onderwijs geeft, én de hoorder die het onderwijs ontvangt. Deze zorgvuldigheid geldt de voorbereiding van de preek en de betrokkenheid van de gemeente tijdens de verkondiging.

Dit geldt ook de regelmaat van twee zijden, van zowel de prediker als de hoorder. Die regelmaat vormt de directe aanleiding tot deze artikelen over het belang van de leerdienst. Zeker in een tijd van verwarring en verwatering dringt ons de herderlijke zorg voor de hele gemeente: 'En gij zult ze (deze woorden) uw kinderen inscherpen'. Dat klinkt door in de woorden van de godzalige dr. H.F. Kohlbrugge op zijn sterfbed: 'De eenvoudige Heidelbergse, houd daaraan vast, mijn kinderen'. Over dit 'vasthouden' volgende keer meer.

► wordt vervolgd

RICHTING EN HOUVAST

Morele opvoeding stelt ouderen voor ingewikkelde vragen. Aansluiten bij de leef- en belevingswereld van jongeren wordt steeds ingewikkelder. Laat staan hoe we daarin de norm van Gods Woord kunnen laten doorklinken.

Ouders, leraren en catecheten moeten niet bang zijn om richting te geven. Dat geeft kinderen en jongeren houvast. In het vorige artikel zagen we hoe het ontbreken van richting juist vandaag de dag aanleiding geeft tot verwarring. Durf zaken bij de naam te noemen. De Heere nam het de hogepriester Eli kwalijk dat hij dit niet deed. Hij wist van onrecht, maar zag er zijn zonen niet zuur om aan (1 Sam. 3:13).

Toch ben je met alleen richting geven niet klaar. Opvoeden, dus ook morele vorming, vergt meer. In Efeze 6 vers 4 lezen we een tekst die leidend was in het denken van ds. M. Golverdingen hierover: 'En gij vaders, verwekt uw kinderen niet tot toorn, maar voedt hen op in de lering en vermaning des Heeren'. Bij het woordje toorn zegt de kanttekening: 'Dat is, door te grote hardigheid tot zulken toorn waaruit mismoedigheid zou rijzen of een weerzin der kinderen tegen de ouders'.

ZELFSTANDIGHEID

In het complexe proces van het opvoeden van kinderen is het geven van richting belangrijk, maar eveneens het bieden van ruimte. We hebben jongeren immers stapsgewijs richting zelfstandigheid te begeleiden. Voor morele vorming betekent dit concreet dat we vertrekken vanuit een duidelijke tegenoverstelling van kwaad en goed. Bij het opgroeien oefenen we het leren omgaan met ingewikkelder vragen waarin niet meteen vanuit de Bijbel duidelijk is wat de Heere ervan vindt.

Lastig is dat de samenleving om ons heen uitgaat van een vrijwel

onbegrensde ruimte. Met algemene normen wordt afgerekend. 'Zoveel hoofden, zoveel zinnen', is het geestesklimaat. Houden we rekening met de verwarring die dit zeker bij jongeren veroorzaakt? We helpen jongeren niet door te zeggen: 'Zo hebben we het nu eenmaal altijd gedaan', al is dat niet waardeloos. Zelfs de overtuiging dat iets duidelijk in de Bijbel staat, helpt lang niet altijd. Van alle kanten komen ándere opinies en interpretaties op ze af. Belangrijk is dat ze koers leren houden door te wortelen in de Schrift.

We zagen dat volgens de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) drie zaken nodig zijn om de maatschappelijke desoriëntatie tegen te gaan: verbinding, vertraging en verscheidenheid. Opvoeden tot zelfstandige morele oordeelsvorming vergt niet alleen zeggen hoe het zit, maar ook in liefde verbinding houden. Het vraagt vertraging om mee te denken in de beleving en vragen van jongeren. 'Wat denk jij dat de Heere daarvan vindt?', mag daarbij een blijf zijn van liefdevolle interesse.

VREZE DES HEEREN

Het derde is verscheidenheid. De Raad voor Volksgezondheid verbindt dit nogal gauw met seksuele diversiteit en een moderne visie op moraliteit. Dat schept innerlijke afstand en maakt het weer complex. Het Bijbelse mensbeeld verschilt hier fundamenteel van het seculiere. Toch kunnen we het begrip verscheidenheid daarmee niet terzijde schuiven. Ook reformatorische opvoeders heeft het iets te zeggen.

Gewetensvorming heeft, ook in de Bijbel, altijd iets persoonlijks. Ook waar het gezag van Gods Woord onomstreden is, kan concrete toepassing tot verschillende afwegingen leiden. Dat geldt zeker waar Bijbelse waarden lijken te botsen. We spreken dan van een moreel dilemma. Paulus zegt dan: 'Een iegelijk zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd' (Rom. 14:5). Dat is geen dooddoener. Het laat zien hoe persoonlijk een gewetensvolle afweging kan zijn. Opvoeding in 'de lering en vermaning des Heeren' zoekt daarom bovenal verinnerlijking van de vreze des Heeren. Dat geeft een innerlijk kompas, afgestemd op Gods wet. Op Hem ook, Die die wet in het hart droeg.

Dr. P. Chr. van Olst, in opdracht van en overleg met Werkgroep Onderwijs. Reacties kunnen naar p.kieviet@hoeksteenscholen.nl

► slot

De vreze des Heeren stelt ons kompas af op Gods wet.

EEN KANSELBOODSCHAP OP DE BIDDAG

'Kan er op de biddag een kanselboodschap voorgelezen worden?' Tijdens de septemberzitting van de Generale Synode komt deze vraag via een instructie (voorstel) van de Particuliere Synode Oost aan de orde.

De broeders uit het oosten hebben zich bezonnen op de zorgelijke ontwikkelingen in de wereld, in het land en in de kerk. Ze gaan ook onze gemeenten niet voorbij. Vooral wijst de vinger naar ons eigen hart. *Wij hebben gezondigd!* Vandaar dat er tijdens de septemberzitting van de Generale Synode gesproken wordt over het laten uitgaan van een kanselboodschap

richting alle gemeenten. Ook in het verleden gebeurde dit wel. Zo'n boodschap vanaf de kansel roept indringend op tot berouw en bekeering. De boodschap onderstreept de diepe ernst van de zonde en spoort aan om de Heere te zoeken. Het is een appel dat vanuit de Generale Synode in alle gemeenten klinkt. Ieder wordt daarbij betrokken: kinderen, jongeren

en ouderen.

De synode spreekt zich positief uit over dit voorstel. Na voorwerk door het moderamen ligt in februari het tekstvoorstel op de vergadertafel. Het wordt door de afgevaardigden met een paar kleine wijzigingen goedgekeurd. Inmiddels is de kanselboodschap op de biddag in alle gemeenten voorgelezen. Deze luidde als volgt:

Geliefde gemeente, de profeet Jeremia zegt in Klaagliederen 3:39-40: *Wat klaagt dan een levend mens? Een ieder klage vanwege zijn zonden. Laat ons onze wegen onderzoeken en doorzoeken, en laat ons wederkeren tot den HEERE.*

Deze oproep om te **klagen en te onderzoeken** komt vandaag op de biddag ook tot ons en onze kinderen en jongeren. Het is nodig dat we ons vanwege onze zonden voor de Heere verootmoedigen en Hem smeken om Zijn genade. In het Paradijs hebben we ons van de Heere afgekeerd en zijn we onze eigen weg gegaan. We wilden als God zijn. De zonde van hoogmoed dringt overal in door.

In de **wereld** leidt deze zonde tot machtsdenken. Ten diepste gaat het in alle ontwikkelingen om de vraag wie het in de wereld voor het zeggen heeft. De strijd tussen Christus als het Zaad van de vrouw enerzijds en het zaad

van de slang anderzijds zien we in de wereldwijde christenvervolging die zich toespitst. In dit verband noemen we ook de aangevochten plaats van het bondsvolk Israël te midden van alle volken op deze wereld.

In ons eigen **land** wordt de afkeer van de Heere en van Zijn geboden steeds sterker. De zonden worden opgestapeld. Openlijk wordt Gods heilige Naam onteerd en vertrapt. Onze samenleving is sterk verdeeld. Met recht kunnen we spreken van 'roepende zonden', als we zien hoe Gods dag wordt onheiligd, maar ook wat er gebeurt rond abortus en euthanasie. De scheppingsorde van man/vrouw wordt aan de kant geschoven, waardoor het gelijkheidsdenken vrij baan krijgt. Binnen de **kerk** van Nederland komt allerwegen het gezag van de Heilige Schrift onder druk te staan. We liggen er allemaal open voor om de Bijbel uit te leggen

op onze eigen manier. Buigen wij onder de Schriftuurlijk-bevindelijke prediking, die ons aan onze zondesschuld ontdekt, in een weg van recht naar Christus uitdrijft en wijst op een geheiligde wandel? Of staan we een geloofsbeleving voor, waarin zalig worden afhangt van de vrije keus van de zondige mens? Hoe vaak heersen we over elkaar, ook als ambtsdragers, in plaats dat we onder elkaar bukken. Vooral moeten we onze **eigen wegen** onderzoeken. De breuk ligt vanbinnen in ons hart. We willen niet meer wat God wil. Buigen voor Gods Woord en wet moet bij onszelf beginnen. Welke plaats heeft de Heere en Zijn dienst in ons leven? Eren we Gods heilige Naam en dag? Hoe gaan we om met onze naaste? Hoe leven we binnen het huwelijk en daarbuiten? Hoezeer zijn we gesteld op ons bezit? Uit alles blijkt dat we schuldige zondaren zijn, verdorven tot in het diepste van ons bestaan.

Ralph Erskine

STEM UIT HET VERLEDEN

VAN HARTE BIDDEN

Ons gebed moet met aandrang zijn. Dat schijnt twee dingen in te houden: ten eerste dat ons bidden van harte moet zijn, en ten tweede dat het vurig moet zijn.

Het gebed moet van harte zijn. Onze tong en ons hart moeten harmoniëren. Neem ter ore mijn gebed, zegt David, met onbedrieglijke lippen gesproken (Ps. 17:1). Als u onder het bidden net zo bent als Efraïm, een botte duif zonder hart, als u God alleen maar 'de varren van uw lippen' geeft, zullen ze even onaanvaardbaar zijn als de kalveren van Jerobeam in Dan en Bethel, die de Heere tot toorn verwekten. Bij de Joden staat in hun synagogen, waar zij samenkomen om te bidden, deze zin geschreven: 'Een gebed zonder hart is als een lichaam zonder ziel'. Wat ziet een lichaam zonder ziel er wanstaltig en weerzinwekkend uit! Waarlijk, zo is uw gebed zonder uw hart, zegt de apostel. God let voornamelijk op het hart. De mens let het meest op de woorden, maar God let het meest op de genegenheden. Laat ons toegaan met een waarachtig hart, zegt de apostel. Laten wij onze harten opheffen, met onze handen, tot God in de hemelen. God kijkt er niet zozeer naar hoe sierlijk onze gebeden zijn, niet hoe keurig ze zijn, evenmin hoe evenwichtig de vorm is en hoe lang ze zijn, maar wel naar de oprechtheid ervan, en of ze uit het hart komen. Het hart is het metaal van de luidklok, de tong is slechts de klepel.

Onder de wet werden in het offer alleen de inwendige delen aan God geofferd; de huid was voor de priesters. God bemint dus de waarheid in het binnenste. Een gebed zonder het hart zal heiligschennis zijn, geen offerande. (...)

Ons bidden moet ten tweede vurig zijn. Het schijnt dat dit opgesloten ligt in het 'met aandrang bidden'. Het bidden moet vurig zijn; daarom wordt het genoemd 'een roepen tot God'. Uit de diepten roep ik tot U, zegt David. Wie in waarheid een bedelaar is, is het met ernst om een geestelijke aalmoes te doen. Hij zal God niet laten gaan als hij geen zegen heeft ontvangen. Als u om vergeving bidt, o, wat behoort u dan uw ziel uit te storten! Wees mij genadig, o God, naar Uw goedertierenheid; delg mijn overtreding uit, naar de grootheid Uwer barmhartigheden. Ontzondig mij met hysop en ik zal rein zijn; was mij, en ik zal witter zijn dan sneeuw (Ps. 51:3, 9). Als u geen vergeving ontvangt, gaat u voor eeuwig verloren; als de zonde wordt toegerekend, wordt u veroordeeld. O, wat zou u ernstig moeten zijn! Als u bidt om genade en reinheid, o, wat zou u dan vurig moeten zijn bij de gedachte dat de zonde de heerlijke God beledigt, dat de zonde uw kostbare ziel verwoest, en dat het voor u volstrekt nodig is om heilig te zijn.

Uit: **"Volhardt in het gebed"**, Ralph Erskine; Houten, 2011.

Geliefde gemeente, de profeet Jeremía spreekt over klagen, onderzoeken en **wederkeren**. We roepen u en jullie allen er hartelijk toe op. Die wederkeer tot God komt er nooit vanuit onszelf, maar is het krachtige en onwederstandelijke werk van de Heilige Geest.

Jeremía mocht bij de puinhopen van Jeruzalem naar boven zien: *Gij, o HEERE, zit in eeuwigheid, Uw troon is van geslacht tot geslacht* (Klaagl. 5:19). Vanuit de hemelse troon gaat Gods werk voort. De Naam HEERE wijst op het onwankelbare genadeverbond, dat vastligt in Gods welbehagen en in het Borgwerk van Christus. Alleen daarom is er hoop en verwachting. Tot in het laatste nageslacht blijkt Zijn trouw. Door het werk van de Zaligmaker zullen ook in deze tijd verloren Adamskinderen terugkeren tot God. Zo wordt het waar: *Keert weder, gij afkerige kinderen; Ik zal uw afkeringen genezen. Zie, hier zijn wij, wij komen tot U, want Gij zijt de HEERE onze God* (Jer. 3:22).

Bij alles wat in deze boodschap naar voren komt, is het vooral nodig dat we de gerechtigheid van Christus leren zoeken. Zonder de toepassing van het werk van de Middelaar door de Heilige Geest in ons hart blijft bekering uitwendig en oppervlakkig.

Wie als een arme en ontledigde zondaar aan de voeten van de Zaligmaker terecht mag komen, vindt in Hem alles wat tot de zaligheid nodig is. Daartoe schenke de Heere ons de onmisbare werking van de noorden- en zuidenwind van Zijn Geest (Hoogl. 4:16). Dan komt er echte vrucht!

Door het Kidrondal

Het is nacht en het is volle maan.
De meeste mensen slapen, maar Jezus niet.

Het Kidrondal met de Olijfberg.

*Hij moet
én wil én
zal de weg
door lijden
en sterven
gaan.*

De Heere Jezus loopt met Zijn elf discipelen de stad Jeruzalem uit. Hij loopt door de Oostpoort, richting het lagergelegen Kidrondal. Het is een donker dal. Het ligt tussen de tempelberg en de Olijfberg.

De rivier die door het dal stroomt, is vies en stinkt. Men zegt dat deze rivier met Pasen roodgekleurd was door het bloed van heel veel paaslammeren die geofferd werden. Veel mensen gooiden hun afval in dit dal. Hier lagen ook de resten van verbrande afgodsbeelden.

Het Kidrondal is een plaats die herinnert aan zonde en schuld, aan dood en verderf. Zou jij graag door zo'n dal willen gaan? De Heere Jezus ging wel vaak door dit dal, bijvoorbeeld als Hij ging bidden op de Olijfberg, of als Hij naar Zijn vrienden in Bethanië ging. Ook bij de intocht in Jeruzalem ging Hij, rijdend op een ezelin, door dit dal.

In deze nacht gaat Jezus opnieuw door dit donkere, vuile Kidrondal. Voor Hem is het nu echt een dal van de schaduwen des doods. Zijn sterven, Zijn dood, is heel dichtbij. Hij gaat door het dal de helling van de Olijfberg op. In de hof van Gethsémané bidt Hij drie keer: 'Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan; doch niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt'. Nee, het is niet mogelijk. Er is geen andere weg. Hij moet én wil én zal de weg door lijden en sterven gaan. Waarom? Uit liefde tot Zijn Vader en uit liefde tot Zijn volk. Opdat het woord vervuld zou worden, dat Hij gezegd had: 'Uit degenen die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik niemand verloren' (Joh. 18: 9).

LEESTIP: JOHANNES 18:1-9

de **Saambinder**

**Vraag van de week:
Hoe heette de voedster
van Rebekka?**

Antwoord op de vraag van vorige week:
Delila woonde bij de beek Sorek.
Richteren 16 : 4

*‘De tijd is slechts
een voorbode en
profeet van
de eeuwigheid.’*

Ralph Venning

BIJ DE VOORPAGINA:

GEREFORMEERDE GEMEENTE DEVENTER

In het najaar van 1983 stelt diaken G. Kanis uit Deventer zich niet meer herkiesbaar. Vanaf 1956 heeft hij de gemeente in het ambt gediend. Tijdens de ledenvergadering van 6 januari 1984 neemt hij afscheid en richt hij zich met enkele persoonlijke woorden tot de aanwezigen: ‘Bij het einde van de ambtelijke loopbaan mogen wij met verwondering stilstaan bij deze mijlpaal. De liefde tot deze arbeid was de reden waarom ik tot in hoge ouderdom dit heb gedaan. Nee, ik moet zeggen dat ik dit heb mógen doen. De gedachten vermenigvuldigen zich als ik terugzie op de weg die de Heere mij heeft geleid. Dan kan ik mij het beste vinden in Psalm 71:12: Gij hebt mij, van mijn kindse dagen, geleid en onderricht; dies mag ik naar mijn plicht, van Uwe wond’ren blij gewagen. Met de bede: O God, wil mij bewaren, bij ‘t klimmen mijner jaren. Ook als wij mogen letten hoe wij samengekomen zijn in 1950. Er zijn banden gevallen, die alleen door de dood verbroken kunnen worden. De leer die naar de Godzaligheid is, heeft ons samengebonden en als dit in de gemeente leeft, is er hoop voor de toekomst.’

Foto voorzijde:
Het kerkgebouw van
de Gereformeerde
Gemeente is het
vierde pand van links.

John, de schrijvende pelgrim

Mary leest voor

John en Mary zitten samen bij de haard. Mary heeft twee boeken op schoot. Ze zijn van haar godzalige vader geweest. Het boek van Arthur Dent hebben ze net samen doorgebladerd. ‘En dit boek is van Lewis Bayly. Het heet de praktijk der godzaligheid en kijk eens, de 34e druk. Er staan aanwijzingen in hoe we moeten leven. Hoe we moeten bidden, hoe we de Bijbel moeten lezen, hoe we de zondag in ere moeten houden.’ John schrikt op, als door een wesp gestoken. ‘Hoe we de zondag in ere moeten houden? Dat weet niemand. Er wordt altijd ruzie gemaakt of je wel of geen spelen mag doen.’ ‘Dominee Bayly is er fel tegen. Vader vertelde dat hij de verklaring over de spelen niet wilde aflezen na de dienst en daardoor in de gevangenis kwam.’ ‘Ik ben benieuwd wat hij er precies over zegt. Ik vind het prima dat de koning die spelen juist wel goed vindt,’ houdt John vol. Mary bladert ijverig verder totdat ze het gedeelte over de zondagsheiliging vindt. ‘Kijk, hier staat het,’ wijst ze. *‘Want als geoorloofde werkzaamheden op deze dag verboden zijn, hoeveel te meer van geoorloofde sporten, die meer dan lichamelijke arbeid ons op een stiekeme manier beroven van onze genegenheid om hemelse dingen te overdenken.’* Jesaja 59:13,14.’ John blijft na deze woorden stil in het vuur staren. De woorden klinken na: ‘Ons op een stiekeme manier beroven van onze genegenheid om hemelse dingen te overdenken.’ Hij houdt er niet van om hemelse dingen te overdenken. Maar hij houdt zeker ook niet van het woord ‘stiekem.’ Hij pakt Mary’s hand. ‘Het lijken me heel aparte boeken. Heel anders dan over draken, reuzen en spoken. Maar eh... ik moet eerlijk zeggen dat ik vroeger van die boeken vaak verschrikkelijk dromen moest.’ Hij recht zijn rug. ‘Ik ben benieuwd waarom die boeken zo vaak herdrukt zijn. Eh... lees toch maar een stukje...’ ‘Ach, was vader er nog maar, om het ons uit te leggen,’ zucht Mary.

VOOR ZIJN TEGENSTANDERS

'En Jezus zeide: Vader, vergeef het hun; want zij weten niet wat ze doen!'

Lukas 23:34a

Verschillende malen overdachten we reeds iets van het biddende leven van de lijdende Christus. Hij bad tot Zijn Vader. Hij bad voor Zijn volk. Maar bidt Christus nu ook voor onbekeerden?

Jazeker, Hij Die sprak over andere schapen die van Zijn stal nog niet zijn en nog toegebracht moeten worden, bidt ook voor die schapen die nu nog bokken zijn en die nog bekeerd moeten worden. Nee, Christus bidt niet voor verworpenen (daar hopen we de volgende keer op terug te komen), maar wel voor onbekeerden die nog bekeerd moeten worden. Het eerste kruiswoord (er zullen er nog zes volgen), is daarvan een bewijs.

Christus en de hele schare is aangekomen op Golgotha. Eerst moeten de kruiselingen nu geheel ontkleed worden, vervolgens op de kruispaal gaan liggen en dan worden ze met nagels (grote spijkers) door de Romeinse soldaten vastgeslagen aan het vloekhout. Zonder enig medelijden drijven de krijgsknechten ook de spijkers door de handen en de voeten van de Zaligmaker. Daarna worden de kruisen opgericht en in de grond geslagen en hangen de kruiselingen urenlang aan het vloekhout, om een smartelijke, smadelijke en van God vervloekte dood te sterven.

OGEN OPENEN

De altijd goedgeoede handen en voeten van Christus worden door de ruwe soldaten doornageld. Maar geen klacht komt over Zijn lippen. Hij zwijgt als het

Lam Gods Dat zo de zonde der wereld wegneemt.

Wat wel over Zijn lippen komt, is een gebed voor deze Romeinse tegenstanders. Een gebed voor Zijn vijanden. Niet om hun ondergang, maar om hun behoud. Hij bidt om de vergeving van hun zonden, ook van deze zonde dat ze Hem als de Onschuldige op deze wijze aan het vloekhout nagelen. Ze zijn er nu nog blind voor, maar God zal op Zijn tijd hun ogen voor deze zonde en voor al hun zonden openen. Dan zullen er ook van deze mensen zondaar worden voor God en zelf leren smeken: 'O God, wees mij zondaar genadig'.

Christus' gebed wordt spoedig verhoord. De spottende moordenaar wordt stilgezet aan het kruis, maar ook de hoofdman over honderd wordt aan het einde van de middag door God gearresteerd en waarachtig tot God bekeerd. Ja, ook op de Pinksterdag worden er nog mensen die Christus gekruisigd hebben in het hart getroffen onder de prediking van Petrus.

NAGEL

Tegenstanders zijn we van nature allemaal. En elke zonde van ons is zo'n nagel in de hand of voet van Christus. Daarom verdienen wij allemaal de eeuwige dood.

Maar nu bidt Christus nog in de hemel om het loon op Zijn arbeid. Om de vergeving van de zonden van mensenkinderen die nu nog bekeerd moeten worden. Die nu niet weten wat ze doen. Maar de Heere opent nog blinde ogen van zondaren. Hij gaat nog vijanden met God verzoenen. Juist in dit gebed van Christus ligt de ruimte van zalig worden. Er is nog genade te verkrijgen. Ook nog voor u en jou.

Christus' dood is niet voor iedereen, maar Zijn zoenverdienste is wel genoegzaam tot verzoening van de zonden van de ganse wereld. En nu nodigt Christus ons nog tot deze heerlijke zaligheid. Nu bidt Hij nog om de bekering van vijanden. Nu (Dordtse Leerregels, hoofdstuk 2, par. 5) gaat de belofte des Evangelies (het aanbod van genade) nog uit, dat een iegelijk die in de gekruisigde Christus gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. En daarbij klinkt Zijn bevel: 'Bekeert u en gelooft het Evangelie'. Ziet dan toe dat gij Dien die spreekt, niet verwerpt. Want hoe zullen wij ontvlieden als wij op zo grote zaligheid geen acht nemen? Hij bidt, Hij eist nog Zijn loon op! Bidt u, bid jij ook al: Heere bekeer ons tot U, zo zullen we bekeerd zijn?

► volgende week deel 5

W.B. KRANENDONK, AMERSFOORT

DE LES VAN VAN DER VLIES

Maarten Both

'Als je probeert te leven naar de normen van de Bijbel, heeft dat ook consequenties voor je politieke standpunten. Kerk en staat zijn in ons land gescheiden, maar geloof en politiek niet! Daarom kies ik voor de SGP'

Voormalig SGP-leider Van der Vlies zei ooit tijdens een Kamerdebat: 'Ik kan mijn levensovertuiging niet 's morgens op mijn nachtkastje achterlaten'. Voor Maarten Both is dat een kernachtige samenvatting van zijn eigen drijfveer om politiek actief te zijn.

Met volle overtuiging staat de 51-jarige wethouder van Reimerswaal bij de komende gemeenteraadsverkiezingen weer op nummer één van de lokale SGP-lijst. 'We weten dat niets op aarde volmaakt is. Ook de SGP is niet volmaakt. Maar het is in ons land wel de partij die het meest serieus rekening probeert te houden met de regels die God in Zijn Woord heeft gegeven'.

STANDVASTIGHEID

Het politieke vuur begon bij Both al te gloeien in zijn middelbare-schooltijd. Vanaf de tribune volgde hij in zijn woonplaats Bodegraven de gemeentepolitiek. Het plaatselijke SGP-raadslid Ton van der Schans betrok hem soms bij de voorbereiding van onderwerpen die in de raad aan de orde kwamen. Als begin twintiger sloot Both zich aan bij de SGP in zijn nieuwe woonplaats Krimpen aan de Lek. In de voormalige gemeente Nederlek zat hij van 2002 tot 2010 in de gemeenteraad. Onder de hoede van fractieleider Dick den Braber kreeg hij het vak onder de knie. 'Hij wist in zijn politieke werk het evenwicht te vinden tussen ernst

en humor, principiële standvastigheid en bereidheid om samen te werken, gecombineerd met een haarfijn politiek gevoel. Ik heb enorm veel van hem geleerd'.

Nadat Both vanwege zijn werk aan het Calvin College naar Kruiningen verhuisde, heeft hij acht jaar lang vanaf de zijlijn de politiek in Reimerswaal gevolgd. 'Maar het bleef kriebelen'. In 2018 kwam hij in de raad, in 2020 werd hij wethouder als opvolger van Jaap Sinke. 'Dat was wel een heel verschil. In Nederlek waren we met twee raadsleden de kleinste fractie. Daar maakte de coalitie van PvdA en VVD de dienst uit. Met onze voorstellen of ideeën werd weinig rekening gehouden. Hier in Reimerswaal zijn we de grootste fractie'.

Tegelijk haast hij zich te zeggen: 'Van die positie moet je verstandig gebruikmaken. Je moet andere partijen ook ruimte geven. Doe je dat niet, dan breekt je dat op den duur op. In de landelijke politiek willen we ook dat er met ons als minderheidsgroep rekening wordt gehouden. Laten we dan lokaal het goede voorbeeld geven. De ervaring als lid van kleine oppositiefractie in Nederlek komt mij daarbij goed van pas. Nederland is een coalitieland. We moeten samenwerken en dat is geven en nemen. Voorstellen moeten op inhoud beoordeeld worden, ook die van oppositiepartijen, en goede punten moeten worden overgenomen.

We moeten het samen doen en dat ook uitstralen'.

Both vertelt dat de eigen achterban het soms lastig vindt als de SGP niet nadrukkelijker haar stempel zet op het beleid. 'Die zegt dan: jullie zijn toch de grootste fractie? Doe er dan wat aan'. Compromisbereidheid betekent voor de SGP-politicus uit Kruiningen echter beslist niet dat er op principiële punten water bij de wijn wordt gedaan. 'Als het bijvoorbeeld gaat om winkelsluiting op zondag, dan geven we niets toe. Vanuit de toerismesector in Yerseke is regelmatig vraag naar veruiming van de regels. Hoever ga je daarin mee? Dat is balanceren'. Soms is het gevolg dat de SGP alleen staat, zoals bij een discussie over het hijsen van de regenboogvlag. 'Dan voel je de distantie'.

Both constateert dat in gesprekken, bijvoorbeeld met jongeren, weleens gesuggereerd wordt dat het soms effectiever is om op een (lokale) rechtse partij te stemmen. 'Pragmatisch of strategisch stemmen lijkt aantrekkelijk', zegt hij, 'maar op de langere termijn stelt het altijd teleur. Als reformatorische christenen moeten we ons afvragen welke partij niet alleen op onderdelen, maar in haar grondslag en visie recht wil doen aan Bijbelse waarden. Mijn oproep is: kijk niet alleen naar wat op korte termijn haalbaar lijkt, maar vooral naar met welke stem je structureel een helder christelijk geluid steunt'.

ONTMOETING EN SAMENWERKING

Na het openingswoord zet de vergadering van dinsdag 11 februari met frisse moed en gezwinde spoed de tanden in het rapport van het Deputaatschap Bijzondere Noden. Daar blijken vele miljoenen euro's in om te gaan. Tegelijk is bescheidenheid gepast.

DEPUTAATSCHAP BIJZONDERE NODEN

Het werk is 'een druppel op de gloeiende plaat' van de grote nood in de wereld, aldus voorzitter ds. C. van Ruitenburg. Hij verklaart de sterk toegenomen inkomsten en uitgaven in de periode 2022-2025 vanuit de bereidwilligheid in de gemeenten om hulp te bieden in oorlogsgebieden in Oekraïne en Israël en bij aardbevingen.

Hij maakt gewag van nuttige samenwerking met het Deputaatschap Bijbelverspreiding, Zending (ZGG) en het Deputaatschap Israël. In de visie van 'Bijzondere Noden' moet noodhulp zoveel mogelijk samengaan met verspreiding van Gods Woord. In projecten wordt de meerwaarde van deze samenwerking zichtbaar gemaakt.

Er is een commissie 'Vervolgde Kerk' ingesteld, omdat hiervoor meer aandacht gewenst is. Gemeenten kunnen zich hierover laten voorlichten, bijvoorbeeld bij de opening van het catechisatie- en verenigingsseizoen.

DEPUTAATSCHAP KERKELIJKE EENHEID

Voorzitter ds. G. Clements spreekt van waardevolle ontmoetingen met vertegenwoordigers van verwante kerken, rondom bezinning op bijvoorbeeld 'Verbond en Heilige Doop' en 'De heilsorde'. Met de broeders van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland is een 'document van overeenstemming' opgesteld over de betekenis van termen die in 1953 tot de droevige kerkscheuring hebben geleid, zoals: 'algemeen', 'welmenend', 'onvoorwaardelijk' in relatie tot het aanbod van genade in de prediking. Het gesprek hierover heeft tot verduidelijking geleid, in lijn met de Dordtse Leerregels. Hoe zou het ook anders kunnen? De vergadering neemt hiervan

met instemming kennis. Met de Hersteld Hervormde Kerk zijn in de verslagperiode twee ontmoetingen geweest, waarbij diverse onderwerpen zijn besproken. Naar aanleiding van deze bespreking worden zorgen uitgewisseld. Met de Oud Gereformeerde Gemeenten in Nederland is er een correspondentieband. Er is geen leerverschil, waarom er oude afspraken liggen dat 'grensverkeer met attestatie' in principe mogelijk is. Besproken zal worden of we kunnen komen tot het bezoeken van elkaars synodes.

Een levendige en open gedachteswisseling komt op gang. Het onderwerp leeft merkbaar. Het blijkt dat het niet in de eerste plaats gaat om institutionele eenwording, maar om ontmoeting, geestelijke herkenning en zo mogelijk uitbreiding van samenwerking. Daartoe zijn er tal van gelegenheden in het kader van bijeenkomsten vanuit de GBS, de SGP, de scholen, Hervormingsavonden; lokaal zijn er verschillende initiatieven.

INTERNE EENHEID

Tegelijk bevestigt de synode het besluit van 2016: kanselruil inclusief de handdruk en zegen kan niet aan de orde zijn. Een predikant krijgt zijn lastbrief van een classis van het kerkverband waarin hij in Gods voorzienigheid is geplaatst. Bovendien zou kanselruil pola-

risatie kunnen aanwakken c.q. vergroten. Interne eenheid is een primaire verantwoordelijkheid. Tegelijk moet de nood van zondige gescheidenheid blijven wegen. De eis van toenadering ligt er; het boekje van ds. G. Hoogerland daaromtrent heeft een belangrijke rol gespeeld in bezinning en ontmoeting.

De preses vat de discussie samen en wenst het deputaatschap voorzichtigheid en bewogenheid, om met verwante kerken gestaag te mogen werken aan vergroting van het onderlinge vertrouwen. Daarbij mag echter de interne eenheid niet onder druk komen. Het vraagt gebed om licht en waarheid en wijsheid: Gods Geest en Gods gunst zijn onmisbaar.

COMMISSIES CATECHESE

De boeken die gebruikt worden tijdens de catechisatielessen zijn tegen het licht gehouden en verbeterd. Een methode is geen keurslijf; de sleutel ligt bij de catecheet, in het persoonlijk contact met onze jongeren, onder de zegen des Heeren. Belangrijke aandachtspunten zijn: memoriseren (uit het hoofd leren) en begrijpend lezen. Met betrekking tot de belijdeniscatechisatie zal (o.a. bij kerkvisitaties) worden gestimuleerd dat het boek 'Korte lessen over Kort Begrip' van ds. G.H. Kersten zijn vertrouwde plaats behoudt.

► wordt vervolgd

Volkomen betaald (dagboek bij de Catechismus)

ds. P. Mulder

uitg. Den Hertog; 368 blz.; € 24,90.

Volkomen betaald

In de Heidelbergse Catechismus hebben we een 'voortreffelijke weergave' van de Bijbelse leer. Met deze typering maakt ds. P. Mulder in het Voorwoord duidelijk waarom er van zijn hand een dagboek over ons troostboek verscheen. Het is goed om iedere dag over de belangrijkste zaken van de Bijbel na te denken.

De woorden van de titel "Volkomen betaald" komen uit Zondag 1. Hier zijn we direct bij de kern van de enige troost. Gods kinderen zijn het eigendom van hun getrouwe Zaligmaker Jezus Christus, omdat Hij voor al hun zonden heeft betaald. Deze troostleer wordt in de Catechismus uitgewerkt, met de uitleg hoe een zondaar aan die troost komt en hoe hij eruit leeft.

Onze geliefde broeder weet de kernzaken op een doordachte manier te verwoorden en aan het hart te leggen. Een voorbeeld: 'Om tot zuivere geloofsdaden te komen, is het zo nodig dat we weten wat we missen en nodig hebben. En van Wie we het moeten krijgen. (...) Hartenkennis van zonde en schuldige onmacht maken de ziel verslagen én heilbegeerig. Te mogen weten bij Wie verlossing te verkrijgen is, doet naar Hem uitgaan. Zo mag de nooddriftige gelovige op de nodiging van het Evangelie komen en ontvangen. Zo brengt de Heilige Geest tot het gelovige aannemen van Christus en Zijn weldaden. Dit geloof komt op uit de diepte. (...) Lang was geloven zo onmogelijk. Maar als de Geest vanuit het Woord geloven doet, gaat het vanzelf. Dan mag je jezelf verliezen en van de Heere ontvangen de genadevolle Christus en Zijn weldaden. (...) Mag u van dit wonder weten? Zoekt u ernaar?' (22 februari; over Zondag 7). Onderwijs om stil te overdenken.

Dit dagboek geeft steun bij het luisteren naar de wekelijkse catechismuspreek. Het is geschikt voor alle leeftijden. Laten we er onze winst mee doen!

DS. S. MALJAARS, 'S-GRAVENPOLDER

Zo zal Hij zaad zien; kerkelijk en geestelijk leven in het Groene Hart van Holland

L. Vogelaar

uitg. Gebr. Koster; 277 blz., € 32,50.

Zo zal Hij zaad zien

Publicist L. Vogelaar schreef onder de titel "Zo zal Hij zaad zien" een boeiend boek over het kerkelijk en geestelijk leven in vroeger tijden in het Groene Hart van Holland. Hij doet dat door in dertien hoofdstukken een aantal personen en families te beschrijven uit de 19e en 20e eeuw, waarbij hij overigens vanwege familierelaties ook weleens uitstapjes maakt naar andere streken van ons land.

Het begint allemaal in Benthuizen, met een mooie beschrijving en typering van Ledeboer. Een van de ouderlingen die Ledeboer trouw bleef, was Cornelis Veldhuijzen. Ook over deze persoon, zijn gezin en het nageslacht weet Vogelaar veel wetenswaardigs te vertellen. Via een nazaat van Veldhuijzen komen we vervolgens bij de familie Van Woerden terecht, die vanuit Delft naar het Friese Akkrum verhuisde. Vervolgens keren we terug naar Benthuizen en volgt een hoofdstuk over enkele generaties Van der Knijff in het spoor van Ledeboer. Vandaaruit komen we onder andere in Zoetermeer-Zegwaard, Moerkapelle, Boskoop, Bodegraven en andere plaatsen; daar maken we kennis met verschillende families die een bekende klank onder ons hebben, zoals Van der Spek, Bac, Molenaar en Overduin. In hoofdstuk 10 zijn we weer terug in Benthuizen en lezen we welke grote plaats ouderling J. van den Dool in de gemeente had, en ook daarbuiten als lid van de Commissie van Onderzoek, waaruit later het Curatorium van de Theologische School is ontstaan. Beide voorlaatste hoofdstukken lijken uit de toon te vallen, omdat hier de geschiedenis van de oudgereformeerde gemeente in Waddinxveen en van de Gereformeerde Gemeente van Pijnacker (1943-1963) wordt weergegeven. Toch gaat het ook in deze hoofdstukken over mensen die een belangrijke plaats innamen. In het laatste hoofdstuk keren we terug naar Zoetermeer en krijgt de lezer een innemend inkijkje in het leven van de bekende christin en moeder in Israël Neeltje Bouman (1893-1973). Dit boek behoort voluit tot de 'kleine kerkgeschiedenis'. Ik wil graag mijn respect uitspreken voor de schrijver die met kennis en inzicht vele archieven heeft geraadpleegd en allerlei familiemateriaal heeft onderzocht. Dat brengt vele tot nu toe onbekende feiten aan het licht. Soms werd de weergave van al deze feiten me iets te machtig, en legde ik het boek even terzijde. Maar ik begon elke keer weer graag aan een nieuw hoofdstuk, waar weer veel nieuwe wetenswaardigheden volgden. Al lezend kon ik gevoelens van heimwee niet onderdrukken. Wat was er, met alle minpunten die ook kunnen worden aangewezen, sprake van een rijk geestelijk leven. Daarvan legt dit boek een rijk getuigenis af.

C. BREGMAN, HENDRIK-IDO-AMBACHT

KERKNIEUWS

BEROEPINGSWERK

AANGENOMEN

naar Oosterland,
ds. M.G. van Middendorp te Leerdam.

BEROEPEN

te Aalst,
ds. J. van Rijswijk te Oud-Beijerland
te Drachten,
ds. J. Beens te Scherpenzeel;
te 's-Gravenzande,
ds. J.B. Huisman te Ede;
te Nieuwerkerk (Zld),
ds. M. Joosse te Barendrecht.

MEDEDELING I.V.M. EMERITAAT DS. A.A. BRUGGE

De classis Utrecht heeft op vrijdag 6 maart besloten ds. A.A. Brugge met ingang van 1 mei 2026 eervol emeritaat te verlenen. Hij is sinds november 2022 verbonden aan de gemeente van Tricht-Geldermalsen. Daarvoor diende hij de gemeenten Scherpenisse (2001), Dordrecht (2006), Ede (2011), Lethbridge, Canada, (2015) en Doetinchem (2019).

ZGG BENOEMT EVANGELIST VOOR SENEGAL

Zending Gereformeerde Gemeenten heeft de heer W. (Wilco) Huizer (35) uit Hendrik-Ido-Ambacht benoemd als evangelist voor het nieuwe zendingsveld Senegal. Wilco en zijn vrouw Gerliene Huizer-de Waard hebben drie kinderen in de leeftijd van 12, 10 en 7 jaar. Het gezin is lid van de Gereformeerde Gemeente in Hendrik-Ido-Ambacht. Wilco werkt als sales engineer bij VMB Automation, Gerliene is verpleegkundige in het IJsselland Ziekenhuis in Capelle a/d IJssel. De deputaten zijn er verblijd mee dat met deze benoeming een eerste zendingswerker zich mag gaan voorbereiden om het werk in Senegal ter hand te nemen. We hopen dat de Heere Zijn zegen zal verbinden aan deze benoeming.

*Deputaatschap Zending
Gereformeerde Gemeenten
ds. M. Blok, secretaris*

AANGEPASTE KERKDIENTEN

Kapelle-Biezeling - Op zaterdag 21 maart (14.30 uur) wordt in de kerk van de Geref. Gemeente te Kapelle-Biezeling een aangepaste kerkdienst gehouden. Ds. P.C. Vlot spreekt over Leviticus 1:1-9, 'Ontmoeting door verzoening'. Iedereen is hartelijk welkom.

Poederrijen - Op zaterdag 21 maart (15.00 uur) wordt in de kerk van de Geref. Gemeente in Poederrijen een aangepaste kerkdienst gehouden. Voorganger is ds. C. Sonneveld. Allen hartelijk welkom.

VERSLAG VERGADERING CLASSIS MIDDELBURG 2 FEBRUARI 2026

Ds. M. Boersma opent als predikant van de roepende kerk Middelburg-Zuid de vergadering op de gebruikelijke wijze. Het memorandum over 2025 meldt het overlijden uit de gemeente Aagtekerke, van J. Sinke (89). Hij had de gemeente van 1978 tot 2017 gediend, als diaken en als ouderling; van J. Minderhoud (69). Hij had 27 jaar als diaken en 4 jaar als ouderling gediend, en van oud-ouderling J. de Visser, die 28 jaar ouderling was geweest. Middelburg-Zuid meldt het overlijden van R. Stark (83). Hij had als ouderling gediend van 1976 tot 1985. In Westkapelle is overleden oud-ouderling J. de Visser (91). Hij diende van 1998 tot en met 2019. Uit Vlissingen worden drie overlijdens bekendgemaakt: J. Buteijn (89). Van 1970 tot 1978 diende hij als diaken; M. Hart-hoorn (89). Van 1973 tot 2000 had hij als diaken en als ouderling gediend, en D.F. de Korne (45). Van 2020 tot 2024 had hij als ouderling gediend. In de gemeente van Aagtekerke is het ambtelijk werk beëindigd door de ouderlingen I.M. Jeroense, S. de Visser en L.W. van de Vreede. In Meliskerke is het ambtelijk werk beëindigd door diaken M. Wouters, in Middelburg-Centrum door ouderling P. Moens en diaken C. van Belzen, in Oostkapelle door diaken A. Goedbloed, in Vlissingen door de ouderlingen C.P.

Polderman, M.D. Verhage en diaken A.J. van Sluijs, en in Terneuzen door ouderling I. Tollenaar.

Het moderamen wordt als volgt samengesteld: preses, ds. A.E. Brijder; assessor, ds. M. Boersma; quaestor, ouderling A.J. van der Maas; scriba, ouderling J. Koppejan. Ouderling S. Riemens heeft aangegeven dat hij zijn taak als classisscriba wil beëindigen. Ds. Brijder deelt mee dat in het komende seizoen kerkvisitaties worden gehouden in alle gemeenten. Twee ingekomen stukken worden kort besproken. Ook zijn er rapporten die worden besproken: Van de aangepaste catechisatie aan mensen met een verstandelijke beperking, en van de Classicale Evangelisatie Commissie. Evangelist A. van Setten vertelt over de post in Merksem en illustreert aan de hand van voorbeelden de werkwijze op de post. 'Het gaat om zielen die op reis zijn naar de eeuwigheid'. Er ontstaan steeds meer Bijbelstudiegroepen. Voor het eerst is het Heilig Avondmaal op de post bediend.

Het jaarrapport van de Raad van Advies van Sirjon over 2025 wordt toegelicht door bestuurder J.C. van Ginkel. Hij wijst op de missie van de zorggroep: het dienen van mensen die kwetsbaar zijn door ouderdom of een beperking. Het jaarverslag van de Raad van Advies van De Vluchtheuvel wordt toegelicht door bestuurder mevr. M. Ruitenbergh. Men is dankbaar voor de vele giften. Die worden met name gebruikt voor adviesaanvragen en toerustingsavonden. Er leven vele vragen rondom huwelijk en gezin. Ze geeft aan dat de stichting duidelijk wil zijn in haar reformatorische identiteit. Er is een punt van behandeling ingediend inzake zorgen over berichtgeving in het Reformatorisch Dagblad, met name over opiniërende artikelen rond de Heilige Doop. Er zal een opzet voor een brief worden gemaakt, in combinatie met een toelichtend gesprek met de hoofdredactie van het RD.

De afvaardiging naar de Particuliere Synode Zuid is als volgt: de predikanten A.P. Baaijens, M. Boersma en A.E. Brijder, en de ouderlingen J. Koppejan, A.J. van der Maas, A. Maljaars, A.W. Overbeeke en G.A. Terlouw. In de rondvraag wordt gewezen op de vervolgbijeenkomst over

interne eenheid op dinsdag 7 april in Middelburg-Zuid. Ds. G. Clements zal een inleiding houden. Alle kerkenraadsleden worden daar verwacht. Oostburg is de roepende kerk voor de eerstvolgende classisvergadering op 19 juni 2026 te Vlissingen. Als er geen punten ter behandeling zijn,

wordt de vergadering gehouden op 4 september. Ouderling Koppejan van de roepende kerk sluit de vergadering op de gebruikelijke wijze.

*Namens het
moderamen,
S. Riemens*

BERICHTEN

BEZINNINGSAVONDEN VAN OFRA

Werkgroep Ofra belegt enkele regionale bezinningsavonden voor ouders en familieleden van mensen met een andere geaardheid, op vrijdag 27 maart in de regio noord/oost, op vrijdag 10 april in de regio Randstad, en op vrijdag 17 april in de regio zuid/west. Locaties en aanvangstijden worden bekendgemaakt aan hen die zich aanmelden door te mailen naar info@stichtingofra.nl of via www.stichtingofra.nl/activiteiten/regio-avonden

KINDERZANGMIDDAG VOOR JBG

Op zaterdag 28 maart (10.00-15.00 uur) is er in de kerk van de Geref. Gemeente te 's-Gravenpolder een zangmiddag voor kinderen van

6 tot 12 jaar. Koorervaring is niet nodig. Er wordt een geluidsopname gemaakt voor Familystream. Opgeven vóór 26 maart via: kinderzangmiddagzeeland@hotmail.com of via tel. 06-57164505 of 06-14163058. Er wordt voor eten en drinken gezorgd; deelnamekosten p.p. € 2,50.

VERKOPING IN EDE

Op woensdag 18 maart (9.00-12.00 en 19.00-20.30 uur) wordt in de Petrakerk van de Geref. Gemeente in Ede een kledingbeurs gehouden (www.petrakerkede.nl/kledingbeurs).

ZANGAVONDEN

Barendrecht - Zuiderhavenkerk, zat. 21 mrt., 19.30 uur, psalmzangavond met Pieter Heykoop, orgel; leiding

ds. J.M.D. de Heer; collecte voor onderhoud en verduurzaming kerk. **Den Ham** - Herv. Kerk, zat. 21 maart, 19.30 uur, psalmzangavond met bovenstem, Dick Slagman, orgel; leiding ds. A. Verschuure; collecte voor Woord en Daad (voor toegangskaarten en meer informatie: naarhetconcert.nl).

Nieuw-Lekkerland - Herv. kerk, Lekdijk 118, zat. 21 maart, jongerenkoor Cantilena (Werkendam), kinderkoor Jong Hammaäloth (Alblasserdam), Willem den Boer en Marita Nobel, orgel; spreker ds. H.J. Agteresch; collecte voor noodhulp aan Oekraïne (toegang vrij).

Zwijndrecht - Oude Kerk, zat. 21 maart, 19.00 uur, psalmzangavond met Jurrian van der Hel, orgel; leiding ds. H.E.P. Fortuijn; collecte voor ZGG (toegang vrij).

KERKDIENTEN

ZONDAG 15 MAART 2026

Aagtekerke 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; **Aalburg** 9.30 en 18.00 uur ds. E.J. Boudewijn; **Aalst** 14.30 uur ds. E.J. Boudewijn; **Alblasserdam** 16.00 uur ds. C. Sonneveld; **Alphen aan den Rijn** 14.00 uur ds. J.M. Evers; **Amersfoort** 9.30 (H.A.) en 16.30 uur ds. W. Vischer; **Amsterdam** 18.30 uur ds. P. Mulder; **Apeldoorn** 10.00 uur ds. A. Schreuder en 16.00 uur ds. W. Silfhout; **Arnhem** 15.00 uur ds. P.D. den Haan; **Barendrecht** 10.00 en 16.00 uur ds. M. Joosse; **Beekbergen** 10.00 uur ds. R.A.M. Visser en 19.00 uur ds. A. Schreuder;

Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. M.L. Dekker; **Berkenwoude** 10.00 en 19.00 uur ds. G. Clements; **Bodegraven** 19.15 uur ds. W.A. Zondag; **Brakel** 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; **Burgh-Haamstede** 15.30 uur ds. M. Boersma; **Capelle aan den IJssel-Middelwatering** 12.00 en 19.00 uur ds. H. van der Heiden; **Capelle aan den IJssel-West** 19.00 uur ds. M.H. Schot; **De Valk-Wekerom** 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; **Den Haag-Scheveningen** 15.00 uur ds. H. Brons; **Den Helder** 10.00 en 15.30 uur stud. K.L. Blok; **Deventer** 18.00 uur stud. L.J.

van den Berge; **Dirksland** 10.00 uur ds. G.J. van Aalst en 15.30 uur ds. G.W.S. Mulder; **Doetinchem** 16.30 uur ds. P.G. Heijkamp; **Dordrecht** 9.30 (H.A.) en 16.45 uur ds. W.A. Zondag; **Drachten** 9.30 en 15.00 uur ds. J. van Laar; **Ede** 9.30 (H.D.) en 16.00 uur ds. J.B. Huisman; **Eindhoven** 14.30 uur ds. J.C. Kriekaart; **Elspeet** 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; **Emmeloord** 9.30 en 15.30 uur (H.D.) ds. B. Labee; **Enkhuizen** 9.30 uur ds. P. Mulder; **Enschede** 10.00 uur ds. A.B. van der Heiden; **Enter** 9.30 en 15.00 uur stud. L.J. van den Berge; **Ermelo** 9.30 en

18.30 uur ds. K. Boeder; **Goes** 9.30 en 18.00 uur stud. A.M.C. Weste-neng; **Gorinchem** 10.00 en 15.30 uur stud. W. van Ee; **Gouda** 15.30 uur (H.D.) ds. C. Hogchem; **Gouds-waard** 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; **'s-Gravenpolder** 18.00 uur ds. S. Maljaars; **Groningen** 10.00 (H.A.) en 19.00 uur ds. A. Verschuure; **Hardinxveld-Giessendam** 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; **Hendrik-Ido-Ambacht** 10.00 en 16.30 uur ds. M.H. Schot; **Hilversum** 10.00 en 17.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; **Hoedekenskerke** 10.00 (H.A.) en 14.30 uur ds. S. Maljaars; **Hoofddorp** 9.30 (H.A.) en 16.00 uur ds. J. Kroon; **Hoogeveen** 19.00 uur ds. J. van Laar; **Houten** 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil en 18.00 uur ds. R.A.M. Visser; **Kampen** 9.30 uur ds. P.G. Heijkamp en 18.00 uur stud. B.J. Meulmeester; **Kamperland** 14.30 uur ds. H.E.P. Fortuijn; **Kapelle-Biezelinghe** 18.00 uur ds. A.E. Brijder; **Katwijk aan Zee** 18.30 uur ds. J. Kroon; **Kesteren** 12.30 en 18.30 uur ds. D. de Wit; **Klaaswaal** 14.30 uur ds. H.A. van Zetten; **Kootwijkerbroek** 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; **Kortgene** 9.30 (H.A.) en 14.30 uur ds. P.C. Vlot; **Krimpen aan den IJssel** 9.30 (H.D.) en 16.30 uur ds. J.J. Hoogerbrug; **Kruiningen** 9.30 en 18.00 uur ds. G. Hoogerland en 14.00 uur ds. W. de Jong; **Leerdam** 10.00 en 18.00 uur ds. M.G. van Midden-dorp; **Leiderdorp** 16.00 uur ds. P. Mulder; **Lelystad** 19.00 uur ds. J.B. Huisman; **Marknesse** 15.00 uur ds. K. Boeder; **Meeuwen** 9.30 en 18.00 uur ds. J.C. Kriekaart; **Melissant** 10.00 en 18.00 uur ds. C.J. Meeuse; **Middelburg-Centrum** 9.30 en 18.30 uur ds. G.J.N. Moens; **Mijdrecht** 15.30 uur ds. R.A.M. Visser; **Moerkapelle** 9.30 en 18.30 uur ds. H. Brons; **Naaldwijk** 9.30 en 16.00 uur stud. D. de Jong; **Nieuw-Beijerland** 9.30 en 18.00 uur ds. G.W.S. Mulder; **Nieuwdorp** 14.00 uur ds. C. van Ruitenburg; **Nieuwe-Tonge** 15.30 uur ds. M. Blok; **Nieuwer Ter Aa** 19.00 uur ds. W. Harinck; **Nieuwerkerk** 19.00 uur ds. L. van der Kuijl; **Nijkerk** 14.30 uur ds. G. van Manen; **Nisse** 14.30 uur stud. A.M.C. Westeneng; **Nunspeet** 9.30 en 15.30 uur ds. A. Schot; **Oostburg** 10.00 (H.A.) en 15.00 uur ds. A.P. Baaijens;

Oosterland 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. J.J. Tanis; **Oostkapelle** 18.30 uur ds. M. Karens; **Opheusden** 9.30 en 16.00 uur ds. W. Mouw; **Oppendoes** 18.30 uur stud. K.L. Blok; **Oud-Beijerland** 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; **Oudemirdum** 9.30 uur ds. J. Janse en 19.00 uur ds. A. Schot; **Poederoijen** 9.30 en 18.30 uur ds. C. Sonneveld; **Poortugaal** 18.30 uur ds. M. Joosse; **Puttershoek** 15.00 uur ds. H.J. Agteresch; **Rhenen** 18.30 uur stud. H.R. Keurhorst; **Ridderkerk** 9.30 en 17.00 uur ds. H.A. van Zetten; **Ridderkerk-Slikkerveer** 18.30 uur ds. G.J. Baan; **Rijssen-Noord** 9.30 en 18.30 uur ds. A.T. Huijser; **Rijssen-West** 9.30 (H.D.) en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; **Rilland-Bath** 9.30 uur ds. C. Harinck; **Rotterdam-Alexanderpolder** 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. P.J. de Raaf; **Rotterdam-Centrum** 15.00 uur ds. J.M.D. de Heer; **Rotterdam-IJsselmonde** 9.30 en 17.00 uur ds. J.M.D. de Heer; **Rotterdam-Zuidwijk** 10.00 en 16.30 uur ds. G.J. Baan; **Scherpenisse** 9.30 (H.D.) en 18.30 uur ds. M. Blok; **Scherpenzeel** 10.00 en 18.30 uur ds. J. Beens; **Sint Anna-land** 9.30 en 18.30 uur ds. J. de Kok; **Sliedrecht** 9.30 en 17.00 uur ds. R.T. Michielse; **Soest** 9.30 uur stud. H.R. Keurhorst en 15.00 uur ds. A. Schreuder; **Spijkenisse** 17.00 uur ds. G.J. van Aalst; **Sprang-Capelle** 9.30 en 15.00 uur ds. A.A. Brugge; **Stolwijk** 10.00 (H.A.) en 19.00 uur ds. C. Hogchem; **Terneuzen** 10.00 (H.A.) en 15.30 uur ds. A.E. Brijder; **Tholen** 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. C. van Ruitenburg; **Tricht-Geldermalsen** 10.00 uur ds. D. de Wit en 19.00 uur ds. W. Visscher; **Uddel** 10.00 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; **Urk** 10.00 en 17.00 uur ds. A.J. de Waard; **Utrecht** 10.00 en 16.00 uur ds. W. Harinck; **Veen** 18.00 uur stud. W. van Ee; **Veenendaal** 9.30 uur ds. W. Silfhout en 16.30 uur stud. H.R. Keurhorst; **Vlaardingen** 10.00 (H.D.) en 16.30 uur ds. J.M. Evers; **Vlissingen** 9.30 en 16.00 uur ds. M. Karens; **Waarde** 9.30 uur ds. L. van der Kuijl en 18.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn; **Waardenburg** 10.00 en 18.30 uur ds. E. Bakker; **Wageningen** 10.00 en 18.30 uur ds. S.W.

Janse; **Werkendam** 10.00 (H.D.) en 18.00 uur ds. H.J. Agteresch; **Westkapelle** 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. M. Boersma; **Westzaan** 19.00 uur ds. P.J. de Raaf; **Wierden-Aadorp** 15.00 uur ds. A.T. Huijser; **Woerden** 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. J. IJsselstein; **Wolphaartsdijk** 9.30 en 18.00 uur ds. W. de Jong; **Yerseke** 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; **Zeist** 15.30 uur ds. J. Beens; **Zoetermeer** 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. J.B. Zippro; **Zwijndrecht** 9.30 uur ds. H.E.P. Fortuijn en 16.00 uur ds. L. van der Kuijl; **Zwolle** 9.30 en 15.00 uur stud. B.J. Meulmeester.

DINSDAG 17 MAART 2026

Aalst 19.30 uur ds. G.J.N. Moens; **Dirksland** 19.30 uur ds. G. Hoogerland; **'s-Gravenpolder** 19.30 uur (Tijdrede) ds. W. de Jong; **Kruiningen** 19.30 uur ds. A. Verschuure; **Lisse** 19.45 uur ds. J. Kroon; **Melissant** 19.30 uur ds. A. Schot; **Nieuwe-Tonge** 19.30 uur ds. J. Beens; **Oosterland** 19.30 uur ds. W. Mouw; **Rotterdam-Centrum** 19.45 uur ds. M. Karens; **Urk** 19.30 uur ds. A.J. de Waard.

WOENSDAG 18 MAART 2026

Boskoop 15.30 uur (huw.bev.) ds. P.J. de Raaf; **Brakel** 19.30 uur ds. W.J. Karels; **Ermelo** 19.30 uur ds. K. Boeder; **Hilversum** 19.45 uur ds. M.T. Al-Chalabi; **Klaaswaal** 19.30 uur ds. G.W.S. Mulder; **Mijdrecht** 19.30 uur ds. J.C. Kriekaart; **Oude-Tonge** 19.30 uur ds. C.J. Meeuse; **Poortvliet** 19.30 uur ds. M.G. van Middendorp; **Rotterdam-IJsselmonde** 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; **Scherpenisse** 19.30 uur (Tijdrede) ds. J. van Rijswijk; **Wolphaartsdijk** 19.30 uur ds. G. Beens; **Zeist** 19.30 uur ds. J. van Laar.

WOENSDAG 18 MAART 2026

BIDDAG

Alphen aan den Rijn 15.00 en 19.30 uur ds. M.H. Schot; **Delft** 14.30 en 19.30 uur ds. J.B. Zippro; **Gorinchem** 14.30 en 19.00 uur ds. H.J. Agteresch; **Hoofddorp** 10.00 en 16.00 uur ds. P. Mulder; **Meeuwen** 9.30 uur ds. W.J. Karels en 14.30 en 19.30 uur ds. E. Bakker; **Naaldwijk** 15.00 en 19.45 uur ds. H. Brons; **Nieuwer Ter Aa** 14.30 en 19.30 uur ds. A.A. Brugge; **Oppendoes**

14.30 en 19.30 uur ds. J.B. Huisman; **Oudemirdum** 14.00 en 19.00 uur ds. A. Verschuure; **Spijkenisse** 15.00 en 19.30 uur ds. H. van der Heiden; **Wierden-Aadorp** 15.00 uur ds. J. Janse en 19.30 uur ds. A. Schot.

DONDERDAG 19 MAART 2026

Alblasserdam 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; **Genemuiden** 19.30 uur ds. A. Verschuure; **Hendrik-Ido-Ambacht** 19.30 uur ds. M.H. Schot; **Houten** 19.45 uur ds. W.A. Zondag; **Ouddorp** 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; **Soest** 19.30 uur ds. G. van Manen.

VRIJDAG 20 MAART 2026

Emmeloord 14.30 uur (huw.bev.) ds. A.J. de Waard; **Leiderdorp** 19.00 uur (huw.bev.) ds. P.J. de Raaf; **Rhenen** 13.30 uur (huw.bev.) ds. F.

Mulder; **Yerseke** 14.00 uur (huw. bev.) ds. C. van Krimpen.

ZATERDAG 21 MAART 2026

Kapelle-Biezelinge 14.30 uur (Aangepaste dienst) ds. P.C. Vlot.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 15 MAART 2026

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2) 9.30 uur; **Amsterdam** (Looiersgracht 70) 10.30 en 16.30 uur (Bijbeluur) evang. M. Vos; **Breda** (Vriesdongen 1) 10.00 uur; **Emmen** (Prinsesselaan 6 I) 9.30 uur evang. S. de Visser en 15.30 uur evang. S.R. van Klinken; **Leeuwarden** (Achter de Hoven 2c) 9.30 uur evang. S.R. van Klinken, 12.00 uur (Bijbeluur) evang. S. de Visser en 16.00 uur ds. A. Verschuure; **Merksem** (Jaak de Boeckstraat 21-23) 10.00 en 16.30 uur evang. A. van Setten;

Rotterdam (Gouwstraat 36b) 14.30 uur ds. G.J. Baan; **Scheveningen** (Keizerstraat 177) 14.30 uur evang. M. van Velden; **Tilburg** (Offenbachstraat 105) 10.00 uur evang. J.M. Walhout en 16.00 uur evang. H.J. van den Boogaart.

VOOR ALLE IN DIT NUMMER GENOEMDE
TOEKOMSTIGE DATA GELDT:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

ADVERTENTIES

Advertenties en familieberichten aan

Verloop, Alblasserdam:

Ohmweg 31, 2952 BD Alblasserdam
078-6912899, saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag

vóór de week van verschijning
aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties
uiterlijk aanleveren maandag 9.00 uur.

Vak. huis te huur, Oosterland,
rustig gelegen, speelruimte,
tel. 0111-644950

(Preek)notities maken?
'Notities op mijn levensweg',
bij de brede en smalle weg,
www.ramshoorn.nl

Molen de Zwaluw in Kesteren
Zaterdagavond 21 maart
19.00 uur - 20:45 uur
Piloot van de MAF, Jan Zwart
PowerPoint Presentatie
Samenzang o.l.v. Arthur de Jong
(op het nieuwe orgel in de zaal)
Collecte: MAF Nederland
Reserveer via:
www.arthurdejong.nl

Dinsdag 17 maart
Tijdrede SGP Edeveen
Ds. D.E. van de Kieft
19.30 uur geb. GGiN
Hoofdweg 187 Edeveen

Te huur / B&B, 2-persoons
appartementje Arnemuiden.
bbschuttersofje@gmail.com
of 0118-603372

Acidophilus Plus (NeoLife) -
krachtige probiotica: bevordert
de darmwerking, voor een
even-wichtige darmflora,
verhoogt de weerstand tegen
ongunstige bacteriën en
schimmels.
Maart-aanbieding.
Kommie 0634826766
www.naturalhealthproducts.nl

Hoeflon uit Barneveld zoekt
HR-ADVISEUR (m/v)
Solliciteren? hrm@hoeflon.com

Uddel; vakantiewoning, vanaf
nu weer te huur. Landelijk, rust
en ruimte. 2 pers. Alles begane
grond. Info 06-12931557

Vergaderen op een sfeervolle
en rustige locatie nabij
Rotterdam? **Welkom in**
De Veldschuur! Vraag vrij-
blijvend een offerte aan via
info@develdschuur.com of
bel 06 2205 0396.

Welkom bij **minicamping**
De Rusthoeve op de **Veluwe**
in Otterlo. Totaal 8 standplaatsen
voor caravan/camper/tent.
Fantastische plek voor rust,
ruimte en natuur! Meer info:
www.minicampingderusthoeve.nl
06-49496227

**2e hands kleding-
speelgoedbeurs**

Vrijdag 20 maart van 19-21 uur
en zaterdag 21 maart van
8.30-10 uur. Groot aanbod
kinderkleding, tiener/volwassen-
kleding, schoenen, kinderbe-
nodigheden, boeken, (buiten)
speelgoed. Opbrengst is voor
St. Samarita Waardenburg.
Voor meer info: www.samarita.nl

Ref. Kinderopvang Elorah
Barneveld zoekt een lieve
pedagogisch professional voor
de dagopvang en peutergroep.
Voor info: 06 59 80 39 92

Zomervakantie in Zeeland?
Te huur in Kruijningen van
31 juli-14 augustus; onze vrijst.
woning! In rustige nieuwbouw-
wijk, 7 slaapkamers, ligbad,
omheinde tuin, speelkamer,
trampo, zwembad en veranda.
Voor info/foto's: 06-18936290

STEM HELDER CHRISTELIJK

Steeds meer mensen raken krap bij kas. Jongeren kampen met woningnood en mentale zorgen. De wereld voelt onveilig en onvoorspelbaar. De toon verhardt en er waait een liberaal-seculiere wind.

Dit alles vraagt om een zegenrijk kompas.
Om geloof, hoop en liefde.
Om politiek die houvast en perspectief biedt.

Stem 18 maart SGP!

SGP
WOORD HOUDEN

Zorg die voelt als thuis

leliezorggroep.nl/vellerveste

Wilt u wonen in een kleinschalig verpleeghuis in Barneveld met vaste gezichten en een vertrouwde, reformatorische woonomgeving? Bij Zorghuys Vellerveste vindt u een veilig thuis met de zorg die u nodig heeft.

Neem vrijblijvend contact op met ons **Cliënt Service Punt**
E clientservicepuntgrootveluwe@leliezorggroep.nl
T 0578 76 37 08

Vellerveste
zorghuys

Zorg
dat bij ú past

Gastopvang

Een time-out voor kind,
jongere of (jong) volwassene.

Voor informatie, een hulpvraag
of aanmelding als gezin, ga naar:
www.stichtingdevluchtheuvel.nl/gastopvang

De Vluchtheuvel
Christelijke psychosociale hulpverlening

Je hoofd nooit stil? Vast in angst, stress en onrust?

Doorbreek die cirkel met
De Ontspanformule!

- ✓ Gratis online training
- ✓ Eerste stap naar rust en ontspanning

Gun jezelf die rust. Start nu!

AB STRESSENRUSTDEBAAS.NL
Albert van den Berge

tel. 06-25081102

Projectkoor BZGG

Zing je graag?

Voor de afsluiting van onze dirigentencursus zoeken wij mannen en vrouwen die mee willen zingen in ons projectkoor voor het slotconcert.
Leeftijd vanaf 14 jaar.

Datum:

Generale repetitie:

- 11 April 2026 9:30 uur
Ger. Gemeente Tholen

Generale repetitie en aansluitend slotconcert

- 18 April 2026 13:30 uur
Ger. Gemeente Waarde

Voor meer informatie: zang@bzgg.nl

Beeld van Zangvereniging van de
Gereformeerde Gemeenten
www.bzgg.nl
e-mail: zang@bzgg.nl

Psalmzangavond Dordrecht
 DV zaterdag 21 maart is er een grote psalmzangavond. De toegang is gratis en de collecte is bestemd voor de renovatie van de Elimkerk - Capelle Middelwatering. **Ds. H. van der Heiden** verzorgt de opening en meditatie. Organist is **Huig van der Knijff** en **Wilhelm Groenendijk** speelt mee op de trompet. **Aanvang 19.00 uur**, zodat ook de kinderen mee kunnen zingen en in het programma zijn ook bekende psalmen opgenomen. Het adres is Lange Gelderse-kade 2, 3311 CJ Dordrecht en de kerk gaat om 18.30u open. U/jij komt toch ook?

OUD-ALBLAS (Z-H) te huur! Nieuw luxe vakantiehuisje! P/wk. of tijdl. (bijv. ter overbrugging). Vaar-/vis-/ fietsgebied. Ca. 4 pers. huisalblas@gmail.com / 06-25107987

EropUIT waar u zich THUIS voelt? www.mijnvakantiestek.nl/1103 of 06 40489893 De Verborgen Hoek

Vakantiewoningen te huur in de mooie **Duitse Pfalz**. Volop natuur, rust, ruimte. Meer info: www.beth-etham.de of 0049-6385-9255577 (vaste net) of 0049-151-57262272 (mobiel met Whatsapp). We spreken Nederlands!

Nieuw in Zeeland!
www.campingdevierwindstreken.nl
 Tel. 06 250 500 61

Genieten van de Betuwe in bloei? 06 37 18 21 93
www.vakantiehuisjedevlissing.com

Er even tussenuit, of vakantie. Dat kan in ons comfortabel 2-6 pers. vakantiehuis - NUNSPEET op park aan 't Veluwemeer www.familiehuisje20.nl

 Bureau Mark.
Mark Verweij
 Psychosociaal therapeut
mark@bureauamark.nl
 +31 (0)6 53 29 69 57
bureauamark.nl

Ds. L. van der Kuijl

Beminlijk Vorst

ZEVEN PREKEN OVER PSALM 45

U KUNT DE PREKENBUNDEL BESTELLEN VIA:
albert_vanmanen@yahoo.com / 06-39 87 91 75
kersten.fam@outlook.com / 06 - 23 52 78 90

Ook in diverse boekwinkels te koop

 STELLIFE

WIJ ZOEKEN JOU!

- Inmeter/tekenaar 40 uur
- Office assistent 16 - 40 uur

 Scan de QR-code en solliciteer direct!

Maak de stap naar werken in de zorg!

- (Persoonlijk) begeleider Oud- Vossemeer
- (Persoonlijk) begeleider Intensieve begeleiding Kesteren
- (Persoonlijk) begeleider intensieve begeleiding Jeugd Kesteren
- Orthopedagoog Kesteren
- Jeugd- en Gezinsprofessional Regio Goeree- Overflakkee/Zeeland

Ontdek alle mogelijkheden via de website. Of ga in gesprek met onze recruiters, via werkenbij@deschutse.nu of 06-39 36 75 89.

 De Schutse
 Zorg waar er is voor de doelen

 BONDSDAG 2026

THEMA 'TIJD'

SPREKERS

 Ds. A. Verschuure
 Leiding & meditatie

 Ds. W.J. Karels
 Referaat: Genadetijd

 H.J. (Henriek) Hoogendijk-van Dam
 Referaat: Tijdsbesteding

 Ds. P.J. de Raaf
 Referaat: De kerk in deze tijd

 A.J. (André) Flach
 Referaat: Tijdgeest

PROGRAMMA

 Forum discussie

 Muzikaal intermezzo

 D.V. dinsdag
14 april 2026

 Tijd:
 10.15 - 15.30 uur

 Locatie:
 Adventkerk
 Vijftien Morgen 51,
 Veenendaal

Leden en belangstellenden van harte welkom!

Wij zoeken een
**PROJECTCOÖRDINATOR/
WERKVOORBEREIDER**

Davelaar bouw
sinds 1925

Bel of app Klaas Kort: 06 10 03 46 85 • davelaar.nl/vacatures • Woudenberg

WV

Vacature

**Monteur
Buitendienst**

40 uur Barneveld Fulltime

Bel, mail of app Evert: 06 - 13607863 • info@vanwolfswinkelwonen.nl

vandriel

Al generaties lang wordt hier gewerkt met echt vakmanschap. Met de mouwen standaard opgestroopt pakken wij aan - én door. Wij zijn een aannemer, gevestigd in de Hoeksche Waard, met een rijke historie en een vertrouwde naam, bij wie kwaliteit en samenwerken centraal staan. Ons werkgebied is de Hoeksche Waard, Rotterdam en omgeving.

Wij zoeken

- **Technisch Administratief Medewerker**
- **Projectleider Bouwkunde**
- **(Voorman) Timmermannen**

Voor meer informatie, een vrijblijvende kennismaking of bezoek aan Van Driel, mail Jaap Giljam: jaap@vandrielmaasdam.nl

**Vakkundig.
Vertrouwd.
Van Driel.**

Maasdam
078 676 1695

vandrielmaasdam.nl

VELTWAARDE
FONDSWERVENING

Sparren over
fondsenwerving?
Bel Jan van Velthuisen
06 18 40 23 97
veltwaarde.nl

“Fondsenwerving versterken met strategie, relaties, campagnes en data? Wij ondersteunen goede doelen bij ontwikkeling en uitvoering.”

**WIL JIJ OOK BREKEN
MET JE VERSLAVING?**

Addisa
safety for addicts
Wacht niet langer!

Er is hulp voor jou en jouw naaste(n).
Met oog en hart voor identiteit.

085 - 06 01 964
www.addisa.nl

mediorah

Vast in een
Pornoverslaving?

Mediorah helpt je weer grip te krijgen!
zet de eerste stap naar herstel en neem contact op.

www.mediorah.nl
100% online behandeltraject mogelijk

Avondje uit naar concert

WIN!

Dubbel kans op 2 kaartjes voor **exclusief kasteelconcert**

Kasteel Vanenburg
in Putten

The Musix
15 mei

Warm en koud
buffet + 2 drankjes

 Schrijf je in en win
rd.nl/saambinder
Actie is geldig t/m 4 april

rd
reformatorisch
dagblad

bijzondere noden
handen van de kerk

GEDENKT DER GEVANGENEN...

Namens de Gereformeerde Gemeenten steunen we christenen in verdrukking en vervolging. Naast diaconale hulp bieden we ook toerusting en bijbelse literatuur.

Steunt u mee?
Doneren kan met de QR-code of via NL52 INGB 0000 3074 47 o.v.v. *Vervolgde Kerk*

Kraamzorg in een vertrouwde sfeer
Tevredenheid door kwaliteit, met behoud van identiteit.

SHG Kraamzorg

Meer informatie: 0187-48 91 73 Aanmelden: www.shgzorg.nl
Uiterlijk de 11^e week van zwangerschap

UITNODIGING
D.v. vrijdag 20 maart 2026
Gereformeerde Gemeente Dordrecht
Mauritsweg 286 - Aanvang 19.30 uur

Christelijk omgaan met miskraam en stilgeboorte
Dhr. Arthur Alderliesten van st. Schreeuw om leven hoopt te spreken over het door hen uitgegeven boek met bovenstaande titel

Reformatische vereniging voor ouders bij wie tijdens de zwangerschap of kort na de geboorte kind(eren) zijn overleden

In de knop gebroken

www.indeknopgebroken.nl tel: 06-49 49 94 99

JOH.DEHEER
toetsen en meer. sinds 1898

Uw orgel en piano specialist

www.johdeheer.nl
Leeghwaterstraat 46/47 · 3364 AE Sliedrecht
Tel.: 0184-419 611 · email: info@johdeheer.nl

LANDELIJKE EVANGELISATIEDAG
D.V. 21 MAART 2026

Laat uw licht schijnen

evangelisatiedag.nl

TREUR
Begravenisonderneming

Dag en nacht bereikbaar
Gerard Mulder
Reinier Oudshoorn
Evert Treur

WEBSITE: begravenisondernemingtreur.nl
TELEFOON: 030 692 42 58 | 06 573156 89
E-MAIL: info@begravenisondernemingtreur.nl

Wilsbeschikking boekjes, gratis verkrijgbaar.

de Saambinder
BEWUSTE KEUZE

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten
Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. B. Labee
Redacteurs: J. van 't Hul, W.G. Hulsman, ds. G.W.S. Mulder
Redactiesecretaris: J. van 't Hul

Bijdragen van medewerkers, boeken ter recensie en vragen voor de rubriek 'Vraag en antwoord' naar:
ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-513597
E b.labee@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk), berichten, meditaties en voor vragen die bestemd zijn voor de redactie:
J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 0651-622260
E redactie@desaambinder.nl
Aanlevertijd van kerknieuws en berichten: uiterlijk woensdag 1700 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening, Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Abonnementenadministratie
Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Betalings abonnementsgelden:
IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen:
voor Nederland: € 15,50 per halfjaar voor het buitenland*: € 150,00 per jaar
* afwijkend tarief voor: Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika:
A.C. Kieboom
12093 Sprinkle Road
Vicksburg, MI 49097
T 001 269 720 3533
E saambinder.noordamerika@gmail.com

Enkele handige websites Gereformeerde Gemeenten:
Algemeen: www.gergeminfo.nl (doorklikken naar diverse deputaatschappen)
De Saambinder: www.desaambinder.nl
Adviesplein gemeente en gezin: www.gemeenteengezin.nl

Studenten: www.studentengergem.nl
Jeugdbond: www.jbgg.nl

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen, kerknieuws, berichten en advertenties zonder overleg aan te passen, in te korten of zonder opgave van redenen niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Mensen met een leesbeperking kunnen door middel van een abonnement van de Christelijke Bibliotheek voor blinden en slechtzienden (cbb.nl) wekelijks De Saambinder lezen.

VRAAG EN ANTWOORD DOOR DS. LABEE

Het is toch niet terecht dat de bruid als eerste op de trouwkaart staat? Kunnen we naar een dienst gaan, geleid door een vrouwelijke voorganger? Moeten vrouwen ook de weg gaan naar de stembus?

VROUWEN- KWESTIES

WANT ADAM IS EERST GEMAAKT

Een drietal binnengekomen vragen rond 'vrouwenkwesties' willen we proberen kort van een antwoord te voorzien.

Allereerst de vraag waarom er onder ons steeds meer trouwkaarten de bruid als eerste noemen en daarna de bruidegom. Dat zal waarschijnlijk zo zijn omdat dit de lijn is van de etiquette (ongeschreven beleefdheidsregels en omgangsvormen). De etiquette schrijft voor dat weliswaar de man het hoofd van het gezin is, maar pas na de huwelijksdag. Voor de trouwdag is hij nog niet het

hoofd en krijgt dus de vrouw de eer dat haar naam als eerste vermeld staat op de trouwkaart. Na de bruiloft wordt op alle officiële communicatie de naam van de man eerst genoemd. We haasten ons om te zeggen dat onder ons kerkvolk de Bijbelse notie – waarnaar het huwelijksformulier ook verwijst – bekend zou moeten zijn: 'Want

Adam is eerst gemaakt, daarna Eva, Adam tot hulpe'. In afwijking van de etiquette lijkt ons dit inderdaad juister: eerst de naam van de bruidegom, dan van de bruid.

DIE ARBEIDEN IN HET WOORD EN DE LEER

We voelen met de tweede vraagsteller grote verlegenheid om naar een trouw- of rouwdienst, doop- of belijdenisdienst te gaan waarin een vrouw voorgaat als predikante. Wat kan er een pijn achter liggen als het een dienst betreft waar (klein)kinderen of andere (familie)betrekkingen ons voor hebben uitgenodigd.

Maar de Heilige Schrift leert ons: 'Gedenkt uw voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst van hun wandel' (Hebr.13:7). Kanttekening 10 schijft bij die 'voorgangers': 'of leidsmannen (...)'. Bij diensten waar in strijd met Gods Woord vrouwen voorgaan, is geen zegen te verwachten. De Heere geve gebed en wijsheid in voorkomende gevallen. En als om zwaarwegende redenen een dergelijke dienst wordt bijgewoond, mag een waarschuwend

stem tot (familie)betrekkingen voor- of achteraf niet ontbreken.

TOT EEN HOOFD DER VROUW

De derde vraag betreft een vrouw die zich bezwaard voelt om de weg naar de stembus te gaan. Een opmerkelijk geluid dat we in onze dagen niet zo vaak meer horen. Gods Woord onderstreept in Genesis 1 de gelijkwaardigheid van man en vrouw. Nooit mogen we zeggen dat de vrouw 'minder' is dan de man. Maar Genesis 2 laat ook duidelijk zien dat man en vrouw niet een gelijke positie hebben. De vraagsteller wees er bij haar bezwaar met name op dat er bijvoorbeeld ook in het kerkelijk leven niet gestemd wordt door vrouwen.

Nu zal het niet moeilijk aan te tonen zijn dat er wel verschil is aan te geven tussen het 'kerkelijke leven' en het 'politieke leven', maar we proefden de worsteling voor Gods aangezicht. Als ons geweten ons bezwaart om het stembiljet te gaan invullen, wijzen we op de vroeger veel voorkomende gewoonte dat gehuwde vrouwen hun man een volmacht gaven om te stemmen en ongehuwden eveneens een man machtigden een stem uit te brengen. In de bange tijd die we samen beleven, blijven we belijden dat het niet afhangt van de getalsmacht maar van de almachtige God, Die alle ding regeert. En tegelijk lijkt het ons zeer onverstandig onze stem - die we nog kunnen uitbrengen op een partij die Schrift en belijdenis in het beginselprogramma heeft staan - verloren te laten gaan.

HEB JIJ/HEBT U OOK EEN VRAAG?

Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt - zo mogelijk - altijd een reactie. Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder. **Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.**

